

lyvä
sytt

itto
oko
kse
sa
X.X
XX
X

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

Tavoiteohjelma 2026

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry

Tavoiteohjelma 2026

1 Johdanto

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry:n visio kestävästä amiselämästä

2 Koulutuspolitiikka

2.1 Hakeutuminen ja saavutettavuus

2.2 Opinto-ohjaus

2.3 Nivelvaiheet

2.4. Opintojen sisällöt ja tutkinnon perusteet

2.5 Yhteiset tutkinnon osat

- 2.6 Opetus ja opettajat
- 2.7 Koulutussopimus (työssäoppiminen)
- 2.8 Oppisopimus
- 2.9 Erityisammattioppilaitokset
- 2.10 Yhdistelmätutkinnot
- 2.11 Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot
- 2.12 Kansainvälisyys
- 2.13 Korkea-aste
- 2.14 Elinikäinen oppiminen
- 2.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

3 *Sosiaalipolitiikka*

- 3.1 Opintotuki
- 3.2 Koulumatkatuki
- 3.3 Asuminen
- 3.4 Tukipalvelut
- 3.5 Työssäkäynti
- 3.6 Yrittäjyys
- 3.7 Hyvinvointi
- 3.8 Opiskelijoiden elintavat

4 *Osallisuus ja nuorisopolitiikka*

- 4.1 Opiskelijakuntatoiminta
- 4.2 Osallisuus
- 4.3 Demokratiakasvatus
- 4.4 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- 4.5 Selkeyttä systeemeihin
- 4.6 Kansainvälisyys
- 4.7 Kestävä kehitys
- 4.8 Ylisukupolvisuus

1 Johdanto

Ammatillinen koulutus on keskeinen osa suomalaista koulutusjärjestelmää ja sen rooli korostuu paitsi ensimmäistä toisen asteen tutkintoa suorittavien joukossa myös jatkuvan oppimisen palveluntarjoajana. Vuosittain ammatillisessa koulutuksessa opiskelee yli 340 000 opiskelijaa, joista yli 20-vuotiaiden osuus on noin 60 %.

Ammatillinen koulutus kouluttaa työelämään ammattilaisia, on ketterä ja yhteiskunnan muutoksiin sopeutuva koulutusmuoto sekä antaa jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin. Suomalaisen koulutusjärjestelmän keskeisenä ominaisuutena onkin, etteivät toisen asteen opinnoissa tehtävät valinnat luo umpikujia vaan kaikista koulutuksista on mahdollista hakeutua korkeakouluihin. Ammatillisen tutkinnon suorittaneiden osuus korkeakouluopiskelijoissa onkin hitaassa, mutta varmassa kasvussa sekä ammattikorkeakouluissa että

yliopistoissa. Vuonna 2022 ammattikorkeakouluissa osuus oli 46,7 % ja yliopistoissa 11,1 %. Osuudet sisältävät myös yhdistelmätutkinnon suorittaneet.

Ammatillinen koulutus kärsii vanhoista stereotypioista ja ennakkoluuloista. Vuonna 2024 46 % yhteishaussa hakeneista haki ensisijaisesti lukioon, kun taas ammatilliseen koulutukseen ensisijaisia hakijoita oli 45 %. Vuoden 2022 AMIS-tutkimuksen mukaan kuitenkin vain 73 % amiksista kertoo olevansa ylpeä siitä, että opiskelee ammatillisessa oppilaitoksessa. Vuoden 2018 AMIS-tutkimuksessa vastaava luku oli 91 %. Ammatillisen koulutuksen tunnettuutta tulee pyrkiä aktiivisesti kasvattamaan ja sen julkisuuskuvaa tulee muuttaa kohti tämän päivän työelämään tarvittavat taidot antavaa, houkuttelevaa ja monipuolista koulutusta.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen taso on heikentynyt vuodesta 2013 alkaen. Poikkeuksena kehitykseen ovat vuosina 2019 ja 2022 tehdyt päätökset rahoituksen lisäyksestä, jotka eivät kuitenkaan ole riittäneet kuromaan umpeen syntynyttä rahoitusvajetta. Kehysriihessä 2024 Orpon hallitus päätti uudesta 100 miljoonan euron leikkauksesta ammatillisen koulutuksen rahoitukseen. Yhdestäkään muusta koulutusmuodosta ei ole toistuvasti leikattu yhtä paljon kuin ammatillisesta koulutuksesta.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusmallia on uudistettu vuosina 2023–2024, ja uusi rahoitusmalli astuu voimaan 1.1.2026. OSKU on osallistunut aktiivisesti rahoitusmallin ja sen yhteydessä uudistettavien lainkohtien valmisteluun ja kommentointiin. Keskeistä kuitenkin olisi, että krooninen rahoitusvaje saataisiin paikattua, sillä ilman sitä ei hyviä tavoitteita esimerkiksi oppimisen tuen tai koulutuksen rahoituksen ennakoitavuuden osalta ole mahdollista saavuttaa.

Marinin hallituksen toteuttama oppivelvollisuuden laajentaminen on otettu ammatillisen koulutuksen järjestäjien keskuudessa vastaan ristiriitaisin tuntein. OSKU kannattaa erityisesti toisen asteen maksuttomuutta. Pitkällä tähtäimellä tulisi pyrkiä kaikille maksuttomaan toiseen asteeseen alanvaihtamisen helpottamiseksi, työelämään ja yhteiskuntaan kiinnittymisen vahvistamiseksi ja opiskelijoiden yhdenvertaisuuden kohentamiseksi.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistus siirsi opiskelijoiden terveydenhuoltopalvelut hyvinvointialueiden hoidettavaksi. Muutos synnytti suuria alueellisia eroja, jotka johtuvat paitsi osaajapulasta myös hyvinvointialueiden heikosta taloudellisesta tilanteesta. Opiskelijoiden terveydenhuolto-, kuraattori- ja psykologipalvelut ovat ensisijaisen tärkeää taata maantieteellisestä sijainnista, taloudellisesta tilanteesta tai osaajapulasta riippumatta. Ongelmien ennaltaehkäisy ja oikea-aikainen puuttuminen vähentävät ongelmien kasautumista, ja ehkäisevät sairauslomaa ja koulupudokkuutta. Kouluterveyskyselyn mukaan vuonna 2023 vain 70,6 % amiksista koki saneensa apua, kun sitä todella tarvitsi. Tulos on heikennyt 8,4 prosenttiyksiköllä vuodesta 2019.

Opiskelijoiden toimeentulo on kestävämmällä tasolla, eivätkä Orpon hallituksen indeksijäädytys, laintakauksen korotus tai siirto yleiseltä asumistuelta opintotuen asumislisälle paranna asiaa. Käynnissä on opintotuen kokonaisuudistus, mutta se uhkaa jäädä kosmeettiseksi korjaukseksi tai opiskelijoiden toimeentulon tasoa jopa

heikentäväksi kustannusneutraliteetin vaateen vuoksi. Opiskelijoiden heikko ja epävarma toimeentulo ovat kytköksissä jaksamis- ja mielenterveysongelmiin. Vuoden 2022 AMIS-tutkimuksen mukaan suurin yksittäinen syy amiksille olla hakeutumatta jatko-opintoihin oli sen taloudellinen kannattamattomuus.

Häirintä, ahdistelu ja kiusaaminen näkyvät myös amisten arjessa. Vuoden 2023 kouluterveyskyselyn mukaan yli 49 % ammatillisessa opiskelevista tytöistä on kokenut seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua viimeisen vuoden aikana. Erityistä huomiota tulee kiinnittää sateenkaarinuorten kohtaamaan kiusaamiseen, joka on Kouluterveyskyselyn mukaan yleisempää suhteessa koko väestöön. Myös mielenterveysoireet ovat sateenkaarinuorilla muita yleisempiä.

OSKUn keväällä 2022 tekemän selvityksen mukaan 54 % vastaajista on kokenut sanallista häirintää ja 52 % verkkohäirintää. Neljännes vastaajista on kokenut fyysistä väkivaltaa ja 16 % seksuaaliväkivaltaa. Sekä kyselyn vastaajista että kaikista häirintää ja seksuaaliväkivaltaa kohdanneista valtaosa on naisia. Häirintää koetaan etenkin julkisilla paikoilla ja sosiaalisessa mediassa, seksuaaliväkivaltaa taas lähisuhteissa. Vuoden 2022 AMIS-tutkimukseen vastanneista 15 % kertoo tulleen kiusatuksi tai syrjityksi nykyisten opintojensa aikana. Kouluterveyskysely (2023) antaa samansuuntaisia tuloksia, sillä syrjintää koulussa tai vapaa-ajalla on kokenut 23 % vastanneista.

Suomen Opiskelija-Allianssi – OSKU ry:n visio kestävästä amiselämästä

Laadukas ammatillinen koulutus perustuu vapaaehtoisuuteen, yksilöllisiin opintopolkuihin ja yhdenvertaisuuteen. Ammatillista koulutusta arvostetaan yhteiskunnallisesti, ja amikset ovat aidosti ylpeitä osaamisestaan ja tutkinnoistaan. Koulutuksen rahoitus on turvattu pitkällä tähtäimellä, ja koulutus on yhtä laadukasta oppilaitoksesta riippumatta. Kaikilla on oikeus hakeutua opiskelemaan ammatilliseen koulutukseen peruskoulun jälkeen haluamassaan elämänvaiheessa ja päästä täydentämään osaamistaan ympäri Suomen. Opintojen sekä työelämän yhdistäminen toimii joustavasti. Koulutus on vahvasti osaamisperusteista ja tarjoaa jatko-opintokelpoisuuden korkea-asteelle.

Jokainen opiskelija saa tarvitsemaansa tukea opintoihin ja etenee itselleen sopivassa tahdissa. Opiskelijoiden terveyttä ja hyvinvointia tuetaan, ja kaikki pääsevät opiskeluterveydenhuollon palveluiden piiriin. Osallisuus näkyy oppilaitosten arjessa, ja opiskelijoilla on monipuoliset aidot mahdollisuudet vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Kaikissa oppilaitosten toiminnoissa huomioidaan, että ammatilliset opiskelijat ovat moninainen joukko eri taustoista, ikäryhmistä, identiteeteistä ja elämäntilanteista tulevia ihmisiä. Sekä ammatillista koulutusta kehitettäessä että oppilaitosten käytännöissä muistetaan monimuotoisuus ja tehdään monipuolista vaikutusarviointia ammatillisen koulutuksen laadun sekä opiskelijoiden aseman, osaamisen ja hyvinvoinnin turvaamiseksi.

Opiskelijoiden toimeentulo on turvattu elämisen kustannukset aidosti kattavalla sosiaaliturvalla. Opintoraha on sidottu indeksiin ja sen taso turvaa opiskeluedellytykset ilman pakkoa nostaa lainaa. Opiskelijoiden sosiaaliturva kattaa asumisen kustannukset ympäri vuoden, eikä kukaan joudu sosiaaliturvajärjestelmässä väliinputoajaksi. Asuntoloita, opiskelija-asuntoja ja kohtuuhintaista asuntotarjontaa on reilusti oppilaitosten läheisyydessä, toimivien julkisen liikenteen yhteyksien varrella tai kävely- ja pyöräilyväylien päässä oppilaitoksesta.

2 Koulutuspolitiikka

2.1 Hakeutuminen ja saavutettavuus

Ammatillista koulutusta on kohdeltava yhdenvertaisena ja yhdenvertaisesti lukiokoulutuksen rinnalla. Peruskouluissa tulee olla ajantasaisempi tieto kaikista opiskelumahdollisuuksista ja -poluista, ja tutustumiskäyntejä ammatillisiin oppilaitoksiin tulee lisätä. OSKUn mielestä opiskelijavalinnoissa on edelleen kehitettävää ja ammatilliseen koulutukseen hakeutumiseen on kannustettava. Yhteishaussa ensimmäisen hakukohteen määrittely voi olla nuorelle haastavaa, eikä kaikilla ole turvallista ja luotettavaa aikuista vieressä opastamassa. Hakukohteiden enimmäismäärän rajausta on tarkasteltava kriittisesti. Opintopolku-sivustoa on kehitettävä nykyisestä merkittävästi hakijaystävällisemmäksi.

Peruskoulusta ammatilliseen koulutukseen tulevilla nuorilla täytyy olla perustiedot ja -taidot hallussa, jotta ammattiin opiskelu ei ole peruskoulun kertausta. Jokaiselle peruskoulun päättävälle nuorelle tulee taata opiskelu-, työpaja- tai harjoittelupaikka peruskoulun jälkeen, ja oppivelvollisuutta tulee voida suorittaa nykyistä joustavammin. Peruskoulun arviointikriteerejä on yhtenäistetty, mutta OSKU vaatii, että tieto yksilöllisesti määritellystä arvosanasta välittyy opiskelijavalintoja tekeville toisen asteen koulutuksen järjestäjille opiskelijavalinnoissa. Ilman koulutuksen järjestäjille välittyvää tietoa arvioinnin mukauttamisesta toiselle asteelle hakeutuvat oppilaat ovat eriarvoisessa asemassa eri tavalla määriteltyjen arvosanojen kanssa.

Opiskelijan oletukset eivät kuitenkaan aina vastaa todellisuutta ja siksi on hyvä päästä tutustumaan eri oppilaitoksiin ennen lopullisen valinnan tekemistä. Mikäli hakijaa ei voida valita opiskelijaksi soveltuvuusesteen vuoksi, on hänet ohjattava hakijalle mieleiseen soveltuvampaan koulutukseen. SORA-säädöksistä on tiedotettava opiskelijoille selvästi ja ymmärrettävästi, ja opiskelijoita sekä huoltajia tulee kuulla ennen päätöksentekoa. Opiskelijoilla tulee olla myös oikeus saada vaatia oikaisua päätökseen ja päätös on saatava kohtuullisessa ajassa.

Jatkuva haku on hyvä parannus, mutta hakijan tulee saada valinnan tai valitsematta jättämisen perusteet tietoonsa hyvissä ajoin. Jatkuvan haun kautta koulutukseen hakeutuvien täytyy päästä aloittamaan täysipainotteiset opinnot mahdollisimman pian opiskelupaikan vastaanottamisen jälkeen.

AMMATTILINEN Koulutuksen saaminen ei tulisi olla asuinpaikasta kiinni. Eri alojen opetustarjonnan sekä oppilaitosverkoston on oltava alueellisesti niin kattava, ettei se estä hakeutumista nuoren tai aikuisen haluamalle alalle. OSKU näkee kuitenkin koulutuksen laadun ensisijaisena asiana. Mikäli yksiköitä joudutaan yhdistämään enemmän kaupunkeihin ja maakuntakeskuksiin, tulee huolehtia sujuvista liikenneyhteyksistä entistä paremmin haja-asutusalueilta oppilaitoksiin. Oppivelvollisuuden piiriin kuuluville opiskelijoille tulee taata aidot mahdollisuudet päästä valitsemalleen alalle maksuttomasti, eikä haja-asutusalueilla muutaman alan kattavaa oppilaitosta voida pitää opintovalikoimaltaan riittävän monipuolisena.

OSKU kannattaa ammatillisen koulutuksen perus- ja ammattitutkintokoulutuksen maksuttomuutta. Maksuja voidaan periä selvästi täydennyskoulutukseksi tarkoitetuista tutkinnoista, kuten johtamisen erikoisammattitutkinnoista. Maksujen on kuitenkin pysyttävä maltillisina, eivätkä opiskelijoilta kerättävien maksujen perusteella tule leikata ammatillisen koulutuksen perusrahoitusta.

2.2 Opinto-ohjaus

Peruskoulun oppilaanohjausta tulee painottaa siten, että oppilaanohjauksen määrä ja tunnit kasvavat peruskoulun kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla. Oppilaanohjauksessa ammatillista koulutusta on kohdeltava samanarvoisena vaihtoehtona lukion rinnalla. Työelämään tutustumisen (TET) on oltava mahdollista erityisesti peruskoulun yläluokilla ja TET:ssä tulee olla mahdollista tutustua nykyistä monipuolisemmin eri työpaikkoihin. TET-jaksojen aikana alaan ja ammatteihin tutustumisen on oltava mahdollista myös ammatillisissa oppilaitoksissa – ei pelkästään työpaikoilla. OSKU pitää erityisen tärkeänä, että oppilaan- ja opinto-ohjaus tapahtuu nuorilähtöisesti ja nuoren haaveita mahdollistaen.

Stereotyyppiset ajattelumallit eivät kuulu oppilaan- tai opinto-ohjaukseen, vaan nuorta tulee kannustaa tavoittelemaan omia tavoitteitaan ja unelmiaan. Neuvontaan eivät saa vaikuttaa nuoren sukupuoli eikä sosioekonomiset lähtökohdat tai kulttuuritausta.

Jotta huoltajat voivat tukea nuoria toiselle asteelle hakeutumisessa ja alavalinnoissa, on peruskoulun oppilaanohjauksessa huomioitava oppilaiden huoltajat nykyistä paremmin. Nuorella on kuitenkin oltava päävastuu omista valinnoistaan, eivätkä huoltajat tai opinto-ohjaajat saa painostaa nuorta hakeutumaan tietylle alalle omien intressiensä perusteella.

Ammatillisessa koulutuksessa opinto-ohjaus tulee toteuttaa niin, että opiskelija saa riittävästi tietoa koulutuksesta ennen sen aloitusta ja sen aikana. Opinto-ohjauksen tavoitteena on opiskelijoiden hyvinvoinnin lisääminen, opintojen keskeyttämisen ehkäiseminen, työllisyyden edistäminen ja jatko-opintoihin hakeutumisen tukeminen esimerkiksi yhteistyössä ammatinvalintapsykologien kanssa. Ammatillisen perustutkinnon rakenne ei välttämättä ole kaikille itsestäänselvyys, joten sitä tulee avata riittävällä perinpohjaisuudella niin ennen opintoja

kuin opintojen aikana. Opinto-ohjaajien määrää on lisättävä ammatillisessa koulutuksessa. Jokaista 150:tä opiskelijaa kohti on oltava yksi täysipäiväinen opinto-ohjaaja.

Jokaiselle aloittavalle opiskelijalle laaditaan henkilökohtainen osaamisen kehittämisen suunnitelma (HOKS). Jokaisen opiskelijan on saatava sen laadintaan ja suunnitelman toteuttamiseen riittävä ja laadukas ohjaus. Tämä edellyttää, että oppilaitoksilla on tehtävää varten varattuna riittävästi opetus- ja ohjaushenkilöstöä, ja että koko opetus- ja ohjaushenkilöstö tuntee henkilökohtaistamisen keskeiset periaatteet ja lainsäädännön. Opiskelijalla on oltava oikeus henkilökohtaisen osaamisen kehittämisen suunnitelmansa päivittämiseen säännöllisesti ja aina tarvittaessa.

Opettajilla ja opinto-ohjaajilla on oltava aidosti aikaa ohjata opiskelijoita ja paneutua kunnolla heidän tilanteisiinsa. Tämä vaatii nuoria ja heidän elämänvaiheitaan arvostavaa ja ymmärtävää asennetta, sekä riittävästi työaikaresursointia. Ammatillisia opiskelijoita tulisi ohjeistaa jatko-opinnoista nykyistä aktiivisemmin jokaisessa oppilaitoksessa, jotta opiskelijat olisivat paremmin tietoisia esimerkiksi mahdollisuudesta tulla valituksi ammatillisella perustutkinnolla ammattikorkeakouluun. Jälkiohjausoikeudesta tulee tiedottaa opiskelijoita, jotta he osaavat valmistumisen jälkeenkin hakeutua tarvittaessa opinto-ohjauksen pariin. OSKU haluaa, että jokaisella halukkaalla olisi mahdollisuus keskustella opinto-ohjaajan tai ammatinvalintapsykologin kanssa jatko-opinnoista ja tulevaisuudesta.

2.3 Nivelvaiheet

Osana oppivelvollisuuden laajentamista on uudistettu nivelvaiheen koulutuksia, eli erilaisia toisen asteen koulutukseen valmentavia koulutuksia. Vuonna 2022 voimaan tullut tutkintokoulutukseen valmentava koulutus (TUVA) on yhdistänyt aiemmat nivelvaiheen koulutukset eli perusopetuksen lisäopetuksen (kympiluokka), lukioon valmentavan koulutuksen (LUVA) ja ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen (VALMA). OSKU pitää perusteltuna aiempien kolmen tutkintokoulutuksiin valmentavan koulutuksen yhdistämistä, jotta koulutuksen saavutettavuus toteutuu paremmin ja nuorille on helpompaa löytää itselleen sopiva muoto tutustumalla kaikkiin toisen asteen vaihtoehtoihin.

OSKU pitää kuitenkin ehdottoman tärkeänä, että yhdistämisen myötä ammatilliseen koulutukseen valmentavasta koulutuksesta ei leikata resursseja muualle kohdentaen. Oppivelvollisuuden pidentämisen myötä tutkintoon valmentavan koulutuksen pariin tulee yhä enemmän erilaisia tukitoimia tarvitsevia opiskelijoita. Jo nyt hyvin tiukalla olevaa rahoitusta on ehdottoman tärkeää lisätä, jotta koulutus voidaan toteuttaa laadukkaasti ja kaikki saavat tarvitsemansa tuen. Lisäksi opiskelijamäärien kehitystä on tarpeen seurata aktiivisesti ja muuttuviin opiskelijamääriin on reagoitava rahoituksen avulla.

Tutkintoon valmentavan koulutuksen mahdollisuudesta on tiedotettava laajasti ja kattavasti, erityisesti kaikille niille, joille alavalinta ei ole selkeä. Samalla on tehtävä aktiivisesti työtä TUVA-koulutuksen arvostuksen

kehittämiseksi. TUVA-koulutuksesta on myös tehtävä aidosti matalan kynnyksen saavutettava vaihtoehto. Myös jo ammatilliseen koulutukseen valituilla opiskelijoilla tulee olla mahdollisuus kokeilla eri aloja oppilaitoksessa ja vaihtaa jouhevasti itselleen sopivammalle alalle. TUVA-koulutukseen tuleville opiskelijoille tulee kertoa mahdollisimman laajasti eri koulutusmuodoista ja ohjata jokainen aidosti näistä itselleen sopivimpaan. TUVA-koulutuksesta tulee olla mahdollisuus siirtyä joustavasti ja jatkuvasti ammatilliseen peruskoulutukseen. Oppilaitosten tulee mahdollistaa TUVA-koulutuksessa opiskeleville opintojen aloittaminen joka jakson alussa – välittömästi, kun motivaatio ja tietotaito ovat kohdillaan.

2.4. Opintojen sisällöt ja tutkinnon perusteet

Ammatillisen koulutuksen reformin tultua voimaan 2018, on koulutus ollut osaamisperusteista ja perustunut henkilökohtaistamiseen. OSKU kannattaa osaamisperusteisuutta, ja näkee sen mahdollistavan joustavuuden ja aiemman osaamisen hyödyntämisen ammatillisessa koulutuksessa. Kaikilla opinnot eivät etene aiemmin totutussa kolmen vuoden tavoiteajassa, vaan tutkinnon suorittamisaika riippuu aiemmista opinnoista, mahdollisesta työkokemuksesta, yksilöllisestä etenemisväylästä ja motivaatiosta. On tärkeää, että opinnoissa voi edetä yksilölliseen tahtiin eikä jo opittuja sisältöjä tarvitse käydä uudelleen.

Alan ja oppilaitoksen vaihtamisesta tulee tehdä opiskelijalle entistä helpompaa, mikäli peruskoulun jälkeinen valinta ei olekaan opiskelijalle sopiva. Alan vaihtamisen täytyy olla sujuvasti mahdollista läpi lukuvuoden, ja opinto-ohjaajan täytyy olla alan vaihtamista harkitsevan opiskelijan tavoitettavissa ennen jokaisen jakson loppua. OSKU katsoo, että tulevaisuudessa myös omaan tutkintoon tulisi voida vapaammin valita osia toisista tutkinnoista omien mielenkiinnon kohteiden ja osaamisen laajentamisen mukaisesti. Opetushallitus uudistaa tasaisin väliajoin tutkintojen perusteita, ja OSKU haluaa, että uudistustyössä otetaan kunkin alan opiskelijat sekä valmistuneet mukaan kertomaan näkemyksiään. Hyvä tapa toteuttaa osallisuutta on jo aiemmin kokeilussa olleet paneelit, joihin kootaan eri puolelta Suomea opiskelijoita kuultavaksi perusteiden muutoksista.

Perustutkinnot on jaettu osiin, jotka koostuvat ammatillisista ja yhteisistä opinnoista. Tutkinnon osilla on mahdollisuus helpottaa aiemmin tehtyjen opintojen hyödyntämistä osaksi tulevaa tutkintoa. On huolehdittava, että opiskelijat saavat riittävästi osaamista työelämässä ja jatko-opinnoissa pärjäämiseen, eikä opinnoista tehdä liian helppoja. OSKU haluaa, että jatkossa aidosti henkilökohtaisen oppimisen mahdollisuudet hyödynnetään, oppimisvalmiuksia tukevat opinnot tulevat kaikkien saataville ja tähän kaikkeen hyödynnetään enemmän oppimisanalytiikkaa. Jokaiselle opiskelijalle tulisi löytää hänelle oikea ja sopiva opiskelumenetelmä sekä tunnistaa olemassa olevat taidot ja kyvyt. Erilaisista tavoista hankkia osaamista myös koulun ulkopuolella on tiedotettava jo hakuvaiheesta alkaen. Myös työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen osana tutkintoa tulee löytää jo perustutkinto-opiskelijoille nykyistä yksilöllisempiä polkuja.

Digitalisaation tarjoamia mahdollisuuksia on hyödynnettävä nykyistä laajemmin ammatillisessa koulutuksessa, kuten esimerkiksi opettajien täydennyskoulutuksissa. Opettajia tulee tukea ja kannustaa käyttämään

opetuksessa ja ohjauksessa laitteita ja ympäristöjä, joiden rooli työelämässä tulee kasvamaan entisestään. Opettajille tulee tarjota erityisesti koulutusta ja välineitä laadukkaan ja saavutettavan verkkopedagogiikan takaamiseksi. Koronapandemian myötä lähes kaikki opettajat ja opiskelijat ovat joutuneet opettelemaan verkkopohjaista opetusta ja opiskelua, mutta henkilöstölle järjestettävien koulutusten tarpeellisuutta myös tulevaisuudessa.

Samaan aikaan on muistettava, että myös opiskelijat tarvitsevat opetusta ja neuvontaa uusien laitteiden ja välineiden kanssa. Digitaalisten oppimisympäristöjen avulla myös kurssitarjontaa voidaan laajentaa, ja tällöin opiskelijat voisivat halutessaan hankkia laajaakin osaamista kiinnostuksensa mukaan. Varsinkin yhteisten tutkinnon osien etäopiskelu tulisi mahdollistaa, jotta ajasta ja paikasta riippumaton opiskelu olisi mahdollista. Etäopiskelu ei kuitenkaan saa olla ainoa tapa suorittaa tutkintoon sisältyviä opintoja (pois lukien poikkeusolot), vaan samaan aikaan on huolehdittava myös riittävästä lähiopetuksesta. Etäopetuksessa koulutuksen järjestäjällä on oltava riittävät valmiudet opetuksen, ohjauksen ja oppimisen tuen laadukkaaseen toteutukseen.

2.5 Yhteiset tutkinnon osat

OSKU katsoo, että yhteisiin tutkinnon osiin on tarpeen tehdä suurempia muutoksia. Erityisesti on kiinnitettävä huomiota siihen, millaisia sivistyksellisiä ja jatko-opinnoissa tarvittavia taitoja yhteiset tutkinnon osat tuottavat. OSKU haluaa, että yhteisissä tutkinnon osissa käsitellään syvemmin yksilön taloustaitoja ja oman talouden hallintaa, yhteiskunnan rakenteita, demokratiaa, vaalijärjestelmää ja aktiivisen kansalaisuuden merkitystä esimerkiksi äänestämisen kautta.

Yhteisten tutkinnon osien suorittamiseen tarvitaan myös enemmän joustoja. Amis ei voi olla vain peruskoulun oppisisältöjen kertaamista – sitä tarvitseville tulee järjestää kertauskursseja tai tukiopetusta. OSKU ehdottaakin, että amiksille tulee kehittää kurssitarjontaa eri tasoille, sillä opiskelijat kaipaavat myös enemmän haastetta opintoihin. YTO-aineiden tasoa tulee nostaa, jotta ammatillinen koulutus tarjoaa riittävät jatko-opintovalmiudet korkea-asteelle. Jos oman oppilaitoksen tarjonta ei riitä, opiskelija tulee ohjata hänen haluamansa tarjonnan äärelle esimerkiksi kansalaisopistoon.

Yhteiset tutkinnon osat tulee myös arvioida pelkän hyväksytty/hylätty -merkinnän sijaan numeerisin arvosanoin ja näiden arvosanojen on näytävä tutkintotodistuksessa samanarvoisina ammatillisten opintojen kanssa.

2.6 Opetus ja opettajat

OSKU katsoo, että opiskelijoiden tulee saada riittävästi lähiopetusta. Elokuussa 2022 on astunut voimaan laki, jonka mukaan ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa tutkinnon osan tai yhteisen tutkinnon osan osa-alueen suorittamiseksi tarvittavan opetuksen ja ohjauksen määrä on vähintään 12 tuntia osaamispistettä kohti.

Tuntimäärä voi kuitenkin olla säädettyä suurempi tai pienempi opiskelijan oppimisvalmiuksien tai yksilöllisten valintojen perusteella. OSKU pitää lakia erittäin tärkeänä. Lain toimeenpanoa tulee kuitenkin seurata.

OSKUn mielestä opetuksen tulee olla tarpeita vastaavaa ja opiskelijoita motivoivaa. Erityisesti peruskoulupohjalta amikseen tulevat alaikäiset tarvitsevat opettajan antamaa opetusta ja ohjausta sekä aikuisen läsnäoloa. Opiskelijat tarvitsevat yksilöllisen määrän tukea opinnoissa edistyäkseen. Siksi OSKU ehdottaa, että kaikissa ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi olla tarjolla opiskelijoille tarpeen mukaan myös yksilöllistä tukea tai ohjausta siten, että tukiovetusta kaipaavat opiskelijat saavat lisää tukea opintoihinsa ja opinnoissaan nopeasti edistytvät voivat yksilöllisesti edetä nopeammin.

Opettajilla on edelleen iso rooli opiskelijoiden elämässä ja asenteiden muovautumisessa. Opettajilla tulee olla velvollisuus ilmoittaa poissaoloistaan, oppituntien tai niiden paikkojen muutoksista ja noudattaa oppilaitoksen käytössääntöjä. Erityisen tärkeää on, että opettajat ymmärtävät opiskelijoiden vaihtelevat elämäntilanteet ja kohtaavat jokaisen yksilönä. Opettajien tulisi myös pitää työelämä tietonsa ja -taitonsa jatkuvasti ajan tasalla alati muuttuvassa työelämässä. OSKU ehdottaa, että kaikille opettajille tulisi pakollinen työelämäjakso tasaisin väliajoin.

OSKU haluaa, että uudet ja innovatiiviset oppimisen muodot otetaan laajalti käyttöön. Vertaisoppiminen osallistaa koko ryhmän ja tiimiopettajuus mahdollistaa joustavien opintopolkujen toteuttamisen. Projektien ja aitojen työelämän toimeksiantojen kautta tarjoutuu mielekkäitä oppimisen ja ammatillisen kehittymisen paikkoja.

2.7 Koulutus sopimus (työssäoppiminen)

Työpaikalla tapahtuva oppiminen (koulutus sopimus) on ammatillisen peruskoulutuksen olennaisimpia osia. Sillä tarkoitetaan työpaikalla organisoitua tavoitteellista, ohjattua ja arvioitua opiskelua, josta ei makseta palkkaa. Työpaikalla tapahtuvan oppimisen kautta osa tutkinnon tavoitteista opitaan työpaikalla käytännön työtehtävissä. Opiskelijalla tulee olla koulutustyöpaikalla oma, henkilöstöön kuuluva työpaikkaohjaaja, jolla on aikaa opiskelijan ohjaamiselle ja riittävä ohjauksellinen osaaminen. Työpaikkaohjaajien määrään ja koulutukseen on panostettava merkittävästi, sillä he ovat keskeisin linkki työpaikan ja oppilaitoksien välissä sekä tukevat opiskelijoiden oppimista ja kasvua työelämään.

Ennen työpaikalla tapahtuvaa oppimista opiskelijan kanssa on käytävä huolellisesti läpi työpaikalla toteutettavan jakson tavoitteet. Opiskelijan on saatava selkeät ohjeet jakson sisällöstä ja viitteitä siitä, millaisia työtehtäviä opiskelijan on hyvä jakson aikana tehdä. Tämä edellyttää sitä, että oppilaitos on perehdyttänyt koulutustyöpaikan ajoissa siitä, millaisia tavoitteita opiskelijalla on työpaikalla ja millaisia asioita hänen tulisi työpaikalla oppia. Opiskelijan oikeuksista pitää muistuttaa sekä oppilaitoksessa että koulutustyöpaikalla. Näin edesautetaan myös sitä, että opiskelija on tietoinen omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan.

Työpaikalla tapahtuvan oppimisen tavoitteiden täytyy olla sellaisia, että ne ovat realistisesti työpaikalla mahdollisia saavuttaa. Osa opiskelijoista joutuu kuitenkin tekemään koulutustyöpaikalla koko ajan työtä, joka ei tue heidän ammatillisen tutkintonsa tavoitteita kokonaisvaltaisesti. Näitä tilanteita tulee ennaltaehkäistä kaikin tavoin, sillä nämä tehtävät eivät tue opiskelijan kehittymistä tai käytännön osaamisen kerryttämistä.

OSKUn mielestä kaikkein olennaisinta on se, että opiskelija saa tehdä koulutustyöpaikalla monipuolisesti oman alansa töitä, häntä kunnioitetaan sellaisena kuin hän on ja hänelle tehdään selväksi työelämän peruseriaatteita. OSKU esittää, että ainakin viimeinen ammatillisen koulutuksen työpaikalla tapahtuvan oppimisen jakso olisi muita pidempi. Opiskelijat kokevat, että näin heillä olisi entistä paremmat mahdollisuudet syventää tietotaitoaan ja saada työpaikka. Työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen tarvitaan myös nykyistä enemmän yksilöllisyyttä ja joustavuutta.

Tarvittaessa perustelluista syistä, esimerkiksi poikkeusoloissa tai opiskelijan niin halutessa, näyttöjä tai niiden osia tulisi voida suorittaa myös oppilaitoksessa. Yritysten ja muiden koulutustyöpaikkojen tulisi kerätä nykyistä enemmän palautetta koulutustyöpaikoistaan ja tarjoamistaan oppimismahdollisuuksista opiskelijoilta. Näin opiskelijat kokisivat saavansa vaikuttaa sisältöihin ja koulutustyöpaikka itse saisi kehittämisideoita ja ajantasaista palautetta toiminnastaan.

Oppilaitoksissa tulee olla yhteneväiset ja selkeät käytännöt ruokailuiden korvauksista työssäoppimisten aikana ja näistä tulee tiedottaa jokaiselle opiskelijalle. Ohjeistuksen ja ruokarahahakemuksen tulee löytyä kaikille saavutettavasti opiskelijaintrasta. Opiskelijalle on osoitettava oppilaitokselta yhteyshenkilö, johon hän voi olla tarvittaessa yhteydessä työssäoppimisen aikana. Opiskelijalle tulee myös selvästi kertoa, keneen hän voi luottamuksellisesti olla yhteydessä, jos työssäoppimispaikalla tapahtuu häirintää tai muuta epäasiallista käytöstä.

2.8 Oppisopimus

Kaikille ei sovi teoreettinen koulutus ja koulun penkkien kuluttaminen. Monet ammatillisiin opintoihin hakeutuvat haluavat päästä oppimaan työtä tehden. Heille oppisopimuskoulutus on hyvä opintopolku, jossa opiskelija saa myös työstä korvausta. Se on vartenotettava vaihtoehto myös perheellisille opiskelijoille. Parhaimmillaan oppisopimuskoulutus on sitä, että opiskelija saa oppia mieleisimmällä tavalla, ja työnantaja saa hyvän ja sitoutuneen työntekijän tulevaisuuden rekrytointia ajatellen. Oppisopimusopiskelijoille tulee varmistaa yhtäläiset oikeudet oppia ja saada tukea, ohjausta sekä tietoa omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan oppilaitoksesta muiden ammatillisten opiskelijoiden tapaan.

Opinto-ohjaajien tulee kannustaa nuoria oppisopimuksen piiriin nuoren niin halutessa. Aiemmin toteutettu ammatillisen koulutuksen reformi tarjoaa mahdollisuuden joustavuuteen, kuten esimerkiksi osan tutkinnon suorittamiseen oppisopimuksen kautta ja tulevaisuudessa tuleekin kiinnittää huomiota siihen, että sitä

hyödynnetään laajemmin. Oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksista tulee tiedottaa oppilaitoksissa, peruskouluissa ja työelämässä kattavammin. OSKUn mielestä nykymuotoista oppisopimusta tulee kehittää vielä paremmin opiskelijoille sopivammaksi: vähemmän byrokraattiseksi ja täten houkuttelevammaksi sekä opiskelijoille että työnantajille.

OSKU kannattaa, että työehtosopimukseen (TES) neuvotellaan peruskoulupohjalta ammattia opiskelevalle alle 18-vuotiaalle lähtöpalkka, joka kattaa mahdolliset elämisen kustannukset. Tämä korvaus kuitenkin nousisi osaamisen karttumisen myötä. OSKUn mielestä täytyy olla mahdollista, että omalla työllään ja ahkeralla osaamisen kehittämisellä nuori voisi päästä nopeastikin nostamaan ansioitaan.

2.9 Erityisammattioppilaitokset

Erityisammattioppilaitosten merkitys ja tärkeys on korostunut oppivelvollisuuden laajentamisen myötä, kun vaativaa erityistä tukea tarvitsevien määrä on kasvanut merkittävästi. OSKU on hyvin huolissaan siitä, ettei jokaiselle vaativan erityisen tuen päätöksen saaneelle opiskelijalle riitä opiskelupaikkaa ja katsoo, että opiskelupaikkoja erityisammattioppilaitoksissa on lisättävä, jotta jokainen saa aidosti tarvitsemansa tuen. Toisinaan huoltajien kielteinen suhtautuminen opiskeluun erityisammattioppilaitoksessa voi johtaa siihen, että nuori jää ilman riittävää tukea ja opinnot kärsivät yleisessä ammatillisessa oppilaitoksessa. OSKU vaatii, että opiskelijan oikeus riittävään tukeen ja oikeanlaiseen oppimisympäristöön on mentävä huoltajien halujen edelle.

Erityisammattioppilaitosten verkon kattavuutta Suomessa on tarkasteltava ja varmistettava, että niitä on tarpeeksi paitsi maantieteellisen myös kielellisen saavutettavuuden takaamiseksi. OSKU katsoo, että ammatillisen koulutuksen järjestäjiä ja erityisammattioppilaitosten järjestäjiä on kannustettava entistä enemmän tekemään yhteistyötä, häivyttämään oppilaitosten raja-aitoja ja hyödyntämään esimerkiksi yhteisiä tiloja. Erityisammattioppilaitosten rahoitusta on lisättävä merkittävästi ja järjestelmällisesti. Riittävät resurssit vähentävät syrjäytymistä ja koulupudokkuutta.

2.10 Yhdistelmätutkinnot

OSKU pitää kaksois- ja kolmoistutkintoja eli ammatillisen perustutkinnon sekä ylioppilastutkinnon tai ylioppilastutkinnon ja lukion päättötodistuksen suorittamista hienona ja tärkeänä vaihtoehtona. Tutkinnot antavat erinomaisen pohjan esimerkiksi ammattikorkeakouluopinnoille, joissa tarvitaan sekä teorian että käytännön osaamista. Kaksois- ja kolmoistutkinnon mahdollisuudesta tulee tiedottaa paremmin jo peruskoulussa. Oppilaitosten välinen toimiva yhteistyö on edellytys kaksois- tai kolmoistutkinnon suorittamisen sujuvuudelle.

Kaksois- ja kolmoistutkintojen tulee jatkossakin perustua vapaaehtoisuuteen ja sitä ei tule ulottaa automaattisesti koskemaan kaikkia toisen asteen opiskelijoita. Tällä hetkellä opiskelijoilla ei ole yhdenvertaisia mahdollisuuksia eri puolella Suomea yhdistelmätutkintojen suorittamiseen, ja OSKU vaatii oppilaitoksia yhdenmukaistamaan käytäntöjään ja varmistamaan, ettei opiskelijan alavalinta aiheuta estettä yhdistelmätutkinnon suorittamiseen. OSKU suhtautuu positiivisesti siihen, että kaksoistutkintoon voisi erikseen yhteishaussa hakea, kunhan opiskelijan on mahdollista halutessaan myös myöhemmin suorittaa lukion sisältöjä. Lukio-opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa ammatillisen koulutuksen tutkinnon osia tulee vahvistaa ja lisätä.

OSKU ei kannata ajatusta nuorisokoulusta, joka yhdistäisi toisen asteen vaihtoehdot yhdeksi koulutusmuodoksi. Kaikilla on nyt mahdollista suorittaa halutessaan vaativa yhdistelmätutkinto. Koulutuksen laatu on tärkeää ja se pysyy hyvänä jatkossakin, kun toinen aste perustuu duaalimalliin. Yhtenäinen toinen aste olisi OSKUn mielestä ammatillisen koulutuksen laadun romuttaja. Toisen asteen koulutuksen on pohjauduttava malliin, jossa lukio ja ammatillinen koulutus toteuttavat toisistaan erillisiä tehtäviä. Tämä ei kuitenkaan sulje pois tarkoituksenmukaista yhteistyötä esimerkiksi tilajärjestelyjen suhteen.

2.11 Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot

On tärkeää huomioida aiempi osaaminen opinnoissa, eikä turhaan kerrata samoja asioita mitkä ovat tulleet jo työelämän kautta aikuisopiskelijoille tutuiksi. OSKU pitää tärkeänä, että yhteisessä lähiopetuksessa mennään nuorten tahdissa, mutta näkee paljon uusia oppimisen mahdollisuuksia puolin ja toisin mallissa, jossa kaikki opiskelijat iästä riippumatta toimivat yhteisessä lähiopetuksessa.

Maksuttoman toisen asteen astuttua voimaan on pyrittävä täysin maksuttomaan toiseen asteeseen, etteivät oppivelvollisuuden ulkopuoliset joudu eriarvoiseen asemaan. Iso osa aikuisopiskelijoista tekee ammatti- tai erikoisammattitutkintoja. On tärkeää taata riittävä rahoitus ja järjestämisluvut ympäri Suomen ammatti- ja erikoisammattitutkintoja varten. Ne ovat esimerkiksi erinomainen tapa lisätä oppimista työuran aikana useilla eri koulutustaustalla oleville, ja osaamistason nosto tulee tunnistaa korkea-asteen opintojen ohella myös ammatillisten opintojen kautta. Opintojen suunnittelussa tulee huomioida moninaiset elämäntilanteet ja etsiä jokaiselle sopivin tapa edetä opinnoissa mielekkäällä tavalla. Myös aikuisopiskelijoita tulee kannustaa mukaan oppilaitoksen arkeen ja toimintaan, kuten opiskelijakunnan hallitukseen ja muuhun yhteisölliseen toimintaan.

2.12 Kansainvälisyys



Opiskelijoiden oikeudesta lähteä ulkomaille työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen tai opiskelijavaihtoon on tiedotettava laajemmin ja siihen on kannustettava voimakkaammin. Liian usein ulkomailla suoritettaviin opintoihin lähteminen on opiskelijan omasta aktiivisuudesta kiinni. Kuitenkin kaikilla aloilla tutustuminen työelämään toisessa maassa ja kulttuurissa avartaisi käsitystä omasta ammatista ja antaisi yleisiä valmiuksia valmistumisen jälkeiseen elämään.

Työelämä kansainvälistyy jatkuvasti, eikä kovinkaan moni tule enää selviämään ilman kielitaitoa tai eri kulttuurien ymmärrystä. Kotikansainvälistymiseen tulisi tarjota oppilaitoksessa kaikille mahdollisuus riippumatta siitä, onko opiskelijalla henkilökohtaisia valmiuksia lähteä itse ulkomaille. OSKU toivoo kansainvälistymisjakson sisältyvän jatkossa kaikkien amisten tutkinnon perusteisiin. Kansainvälisiä linjoja tulisi tarjota laajasti eri aloilla, ja erilaisia kulttuurivaihtoja ja -vierailuja tulee järjestää kaikkien opiskelijoiden saataville.

Amikset haluavat enemmän opetusta kielistä ja eri kulttuureista, sekä vaihtoihin lähteville että Suomessa opiskeleville. Ulkomaille lähteville tulisi tarjota koulun puolesta ”valmennuskurssi vaihtoon”, jolloin sopeutuminen nopeutuisi ja helpottuisi. Kulttuuriin sopeutuminen ja maan tapojen haltuunotto voi alkaa jo kotoa käsin. OSKU katsoo, että oppilaitosten pitäisi yhä enemmän tukea ja kannustaa opiskelijoita kansainvälistymiseen työpaikalla tapahtuvan oppimisen yhteydessä: monet työpaikalla tapahtuvat oppimiset voisi suorittaa ulkomailla, mutta kaikki eivät tästä mahdollisuudesta tiedä. Jatkossa oppisopimuksiinkin tarvitaan joustoa. Oppisopimuksen tekeminen ulkomailla tulisi mahdollistaa myös silloin, jos työnantaja ei ole kotimainen yritys. Oppisopimusten tekemiseen ulkomailla on myös kannustettava.

Koulutusvienti ei OSKUn mielestä saa vaikuttaa perustoimintoja heikentävästi, mutta se tulee nähdä tervetulleena mahdollisuutena viedä suomalaista koulutusosaamista maailmalle esimerkiksi myymällä tiettyjen ammattitutkintojen tai ammatillisten opettajien koulutusta paikan päälle kohdemaihin. Koulutusvienti tulee kuitenkin nähdä liiketoimintana, erillään kehitysyhteistyön osana toteutettavasta koulutuksesta. Suomalaiset opiskelijat tulee nähdä voimavarana koulutusviennissä: esimerkiksi merkonomiopiskelijoita voitaisiin hyödyntää koulutuksen kaupallistamisessa ja konseptoinnissa. Tilauskoulutuksen kautta Suomeen tulleiden opiskelijoiden oikeusturvasta ja yhdenvertaisesta kohtelusta on huolehdittava entistä paremmin. OSKU ei kannata ehdotusta, että kansainvälisiltä ammatillisen perustutkinnon opiskelijoilta perittäisiin lukuvuosimaksuja.

2.13 Korkea-aste

OSKU haluaa, että korkea-asteella tunnistettaisiin paremmin ammatillisen koulutuksen käyneiden osaaminen ja pätevyys opiskelijavalintoja tehtäessä. On tärkeää, että korkea-asteella ammatillisen koulutuksen käyneet eivät joudu ylioppilaita heikompaan asemaan tai joudu kokemaan vähättelyä, syrjintää tai sivuuttamista.



Koulutustason noston lisäksi tulisi panostaa osaamistason nostoon, ja hyödyntää siinä ammatti- ja erikoisammattitutkintojen tuomaa osaamista korkea-asteen tutkintojen lisäksi.

Skaalaan 1–5 perustuva arvosteluasteikko ammatillisissa perustutkinnoissa on tarkoituksenmukainen ja tuomipuolisesti esille opiskelijan osaamistason. Ammatillisen perustutkinnon todistusta tulisi hyödyntää opiskelijavalinnassa sekä ammattikorkeakouluissa, että yliopistoissa. Todistusvalinnasta ei kuitenkaan saa tulla ainoa väylä korkea-asteen opintoihin, vaan myös valintakokeeseen pohjautuva väylä on säilytettävä rinnalla.

OSKU haluaa, että reformin tuoman osaamisperusteisuuden myötä joustavat ja yksilölliset tutkinnon suorittamisen tavat toteutuvat aidosti koko Suomessa. Opintojen suorittamista tiiviimmässä aikataulussa ei saa kuitenkaan tehdä siten, että se vaarantaisi missään tilanteessa opiskelijoiden jatko-opintokelpoisuuden tai riittävän osaamisen hankkimisen. OSKU vastustaa vahvasti sitä, että ammatillista koulutusta lyhennettäisiin vuosissa tai sisällöltään kevyempään versioon. Amiksille ei saa luoda reittejä, mistä ei voi jatkaa korkea-asteen opintoihin.

2.14 Elinikäinen oppiminen

Elinikäinen oppiminen korostuu entistä enemmän tulevaisuudessa. OSKU pitää tärkeänä, että jatkokouluttautumiseen ja osaamisen täydentämiseen kannustetaan koko työuran ajan, ja se tehdään mahdollisimman sujuvaksi ja joustavaksi.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksessa on huomioitava nykyistä paremmin ammatillisen koulutuksen moninaiset tehtävät ja esimerkiksi sen rooli jatkuvan oppimisen haasteeseen vastaamisessa. Mahdollisuutta suorittaa pelkkiä tutkinnon osia tulee aktiivisesti markkinoida sekä opiskelijoille että työnantajille. Elinikäinen oppiminen tulee aidosti olla kaikkien saavutettavissa, eikä osaamisen täydennys työelämässä saa olla varallisuudesta kiinni.

2.15 Ammatillisen koulutuksen rahoitus

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien saaman perusrahoituksen tasoa on nostettava ja lukuisista erillisistä, oppilaitoksia kuormittavista rahoitushakuprosesseista on pyrittävä eroon. Pitkäjänteisesti suunniteltu työ oppilaitoksissa on niin henkilöstön, työelämän kuin opiskelijoidenkin etuna.

OSKU pitää hyvänä asiana, että rahoitusjärjestelmä ohjaa koulutuksen järjestäjän toimintaa lisäten sen tavoitteellisuutta ja koulutusjärjestelmän tarpeisiin vastaamista. Rahoitusjärjestelmän tulee tulevaisuudessa huomioida paremmin erilaiset opiskelijat, kuten esimerkiksi asettaa kertoimia korkeammalle maahanmuuttajataustaisille opiskelijoille, jotta opettajien aikaa saadaan resursoitua paremmin ja kohdennetummin.

Opiskelijapalautteen painoarvoa rahoitusmallissa on kasvatettava, sillä se lisää opiskelijoiden osallisuutta, kannustaa koulutuksen järjestäjiä keräämään palautetta toiminnastaan ja toisaalta valvoo koulutuksen laatua. Opiskelijoiden aidon osallisuuden toteutuminen sekä opiskelija- ja tutortoiminnan tukemisen taso tulee myös nähdä yhtenä oppilaitoksen arviointikriteerinä. Opiskelijoiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumista on jatkossa arvioitava yhtenä oppilaitoksen rahoituksen perusteena.

3 Sosiaalipolitiikka

3.1 Opintotuki

OSKU vaatii, että huoltajien tulojen vaikutus opintotukeen on poistettava kaikilta kotoa muuttaneilta opiskelijoilta. Oman unelma-alan opintojen vuoksi pois kotoa muuttaminen pitäisi olla mahdollista kaikille sosioekonomiseen taustaan katsomatta.

Toisen asteen opintojen rahoittamiseen on saatavilla myös opintolainaa, jonka määrää on opintotuen osuudesta kasvatettu. OSKU katsoo, ettei opintotukijärjestelmää tule ohjata lainapainotteisempaan suuntaan ja opiskelijan on voitava tulla opintorahalla toimeen. OSKU myös vaatii, että opiskelijalta ei saa evätä oikeutta toimeentulotukeen sen perusteella, että hän ei ole nostanut opintolainaa. Erityisesti on varmistettava, ettei oppivelvollisia veloitettaisi nostamaan lainaa opintojen suorittamista ja elämistä varten. Ammattiin opiskeleville on luotava opintolainahyvitys malli, joka toimii samankaltaisesti kuin korkeakouluopiskelijoilla.

Opintotuen tulee mahdollistaa oppisopimuksella opiskelu tulorajoihin perustuen tulevaisuudessa. OSKU ei kannata opintotuen tulorajojen laskemista. Tulorajojen tasoa pitää tarkastella aktiivisesti, jotta ne mahdollistavat työn teon opintojen ohella. Tulorajat eivät saa jäädä laahaamaan jäljessä yleisestä ansiotason kehityksestä, ja työn tekemisen tulisi olla opiskelijalle aina aidosti kannattava vaihtoehto.

3.2 Koulumatkatuki

OSKU vaatii, että koulumatkatuen järjestelmään on saatava joustoa ja sen on huomioitava paremmin esimerkiksi tilanteet, joissa opiskelijalla on useampi kuin yksi koti, josta kulkea kouluun tai työpaikalle. Koulumatkatuen myöntämisperusteet on ajanmukaistettava ja samalla varmistettava, että tuen tarpeen mittaamisessa

huomioidaan koulumatkan pituuden lisäksi siihen kuluva aika. Koulumatkatuen kilometrirajoja tulee tarkastella uudelleen, laskea oppivelvollisten 7 kilometrin rajaa 5 kilometriin.

Hetkelliset muutokset opintojen suoritustapaan eivät saa keskeyttää koulumatkatuen saamista. Mikäli opiskelija saa kesätöistä hyväksilukuja tutkintoonsa, tulisi OSKUn mielestä koulumatkatuki myöntää myös kesän ajalle – etenkin, kun töiden perään voi joutua lähtemään yhä kauemmas. Mikäli opiskelija joutuu lähtemään työpaikalla tapahtuvaan oppimiseen kauemmas, tulee matkakulut korvata täysimääräisenä. Koulumatkatukea tulee tulevaisuudessa myöntää myös oppilaitoksen asuntolassa asuvalle opiskelijalle, mikäli asuntolassa ei ole mahdollisuutta asua viikonloppuisin ja loma-aikoina.

3.3 Asuminen

Asumistukijärjestelmän tulee ottaa paremmin huomioon ihmisten erilaiset asumistilanteet ja perhemuodot. Vuokrasopimuksesta riippumatta esimerkiksi kämppiksien ei voida katsoa kuuluvan samaan talouteen ja muodostavan ruokakuntaa. OSKU vastustaa opiskelijoiden siirtämistä yleiseltä asumistueltä opintotuen asumislisään. Opiskelijoiden asumista tulisi ensisijaisesti tukea kohtuuhintaisella asuntotuotannolla, opiskelija-asuntotuotannolla ja asumisen kustannukset aidosti kattavalla yleisellä asumistuella.

Monet oppilaitokset tarjoavat kaukaa tuleville opiskelijoilleen opiskeluviikon ajaksi ilmaisen asuntolan oppilaitoksen yhteydessä. Ilman asuntoloita monen nuoren opiskelu ammattiin olisi mahdotonta. OSKU vaatii lisää asuntolapaikkoja amiksille. Asuntoloihin tulee panostaa enemmän ja niihin täytyy tehdä kuntotarkastukset säännöllisin väliajoin.

Asuntolassa asuville opiskelijoille tulee perehdyttää heidän oikeutensa liittyen kotirauhaan ja mahdollisiin erotustoimenpiteisiin. Asuntolan henkilökunta ei saa ilman painavaa syytä vierailla kutsumatta asujan huoneessa. Asuntola on opiskelijan koti ja sitä tulee myös henkilökunnan toimesta kohdella sen mukaisesti. Rangaistuskäytäntöjen osalta oppivelvollisia ja ei-oppivelvollisia tulee kohdella yhdenvertaisesti.

Kaupunkien tulee myöntää nykyistä enemmän paikallisliikenteen opiskelija-alennuksia, jolloin myös opiskelijoiden vapaa-ajan liikkuminen helpottuisi. Opiskelija-alennuksen saamisen byrokratiaa tulisi keventää opiskelijan eduksi.

3.4 Tukipalvelut



Opiskelijan perustaidot eivät aina riitä opinnoissa selviämiseen ja tutkinnon suorittamiseen. Silloin oppilaitos voi järjestää opiskeluvalmiuksia tukevia opintoja, joiden avulla opiskelija vahvistaa perustaitojaan. Vastuu järjestämisestä ja toteutuksesta on oppilaitoksella, joten tuen saaminen voi vaihdella hyvinkin paljon alueellisesti. Useilla ammatillisilla opiskelijoilla voi olla vaikeuksia YTO-aineiden suorittamisessa, vaikka ammatilliset opinnot sujuisivat. Opiskelijoiden tuen tarve voi vaihdella myös muista syistä kesken opintojen, ja sen vuoksi OSKU vaatii, että tukiopetuksesta ja osa-aikaisesta erityisopetuksesta pitäisi säätää lailla.

Erityisen tuen rahoitusta on lisättävä ja vahvistettava. Erityisen tuen päätöksellä on myös oikeus saada mukautettuja järjestelyitä työssäoppimisiin ja näyttöihin. Vaativan erityisen tuen järjestämisvastuu kuuluu jatkossakin erityisammattioppilaitoksille.

3.5 Työssäkäynti

Monilla opiskelijoilla oman alan työntekeä tukee opintoja tai toisaalta työn kautta voi löytää myös kiinnostavan alan. Töiden teosta saa myös arvokasta kokemusta, joka edistää työllistymistä valmistumisen jälkeen. OSKU haluaa, että oppilaitoksissa mahdollistetaan entistä enemmän työnantajien ja tulevien ammattilaisten kohtaamisia, jolloin opiskelijat pääsevät verkostoitumaan ja paikalliset työnantajat löytävät kaivattua osaamista.

3.6 Yrittäjyys

Ammatillisissa oppilaitoksissa tulisi rakentaa positiivinen kuva yrittäjyydestä ja sen mahdollisuuksista opintojen aikana, ja panostaa yrittäjyysopintoihin ja uusien yrittäjyysvalmiuksien opettamiseen: erilaiset yrittäjyyshautomot ja yrityksen perustamiskurssit ovat mainioita esimerkkejä käytännöllisestä oppimisesta ja rohkaisemisesta yrittämisen polulle. Yrittäjyyttä täytyy edistää myös aloilla, joissa työllistyminen on vaikeaa.

Opiskelijoiden on hyvä tutustua alueen yrityksiin opintojen aikana ja yrittäjien on nykyistä enemmän käytävä kertomassa toiminnastaan oppilaitoksissa. OSKU haluaa amisten yrittäjyyskasvatuksesta luovaa ja toiminnallista.

Yrittäjyyskursseilla tulisi käsitellä enemmän sitä, miten yrityksen pystyy perustamaan, mitä yrittäjyydessä tulee huomioida ja miten siihen saa tukea. Mikäli tuleva tai valmistunut ammattilainen haluaa yrittäjäksi, hän ei välttämättä ammatillisen perustutkinnon tarjoamilla valmiuksilla tiedä, mitä pitäisi tehdä. Yrittäjäpolulle tulisi kannustaa nykyistä enemmän ja tarjota paremmat valmiudet niille, jotka siitä ovat kiinnostuneita.

3.7 Hyvinvointi

Opiskeluterveydenhuollon siirryttyä hyvinvointialueiden vastuulle, on tulevaisuudessa erityisen tärkeää kiinnittää huomiota palveluiden saavutettavuuteen. Amisten hyvinvointiin ja terveydenhuoltoon on



kohdistettava nykyistä enemmän resursseja panostaen erityisesti ennaltaehkäiseviin palveluihin ja matalan kynnyksen apuun. Opiskelijoiden terveydenhuolto ei saa olla vain oireiden hoitamista vaan ongelmien syihin on puututtava. Oppilaitosten pitää tehdä enenevissä määrin moniammatillista yhteistyötä esimerkiksi etsivän nuorisotyön, päihdepalveluiden ja lastensuojelun kanssa.

OSKU esittää, että toiselle asteelle luotaisiin malli, jossa jokaiselle opiskelijalle taattaisiin kaksi vuosittaista jaksamiseen, hyvinvointiin ja mielenterveyden teemoihin keskittyvää psykologi-, kuraattori- ja terveydenhoitajakäyntiä. OSKU näkee, että tämä helpottaisi opiskelijoiden hakeutumista avun piiriin myös niissä tilanteissa, missä opiskelija ei hae apua, vaikka todellisuudessa avuntarve olisi olemassa.

OSKU vaatii, että terapiatakuu toteutetaan valtakunnallisesti koko väestölle, eikä koskemaan ainoastaan lapsia ja nuoria. Ensivaiheessa terapiatakuu tulisi toteuttaa alle 29-vuotiaille ja päätoimisille opiskelijoille. Sosiaali- ja terveysministeriön laatimat opiskeluterveydenhuollon henkilöstömitoituksen valtakunnalliset suositukset ovat osoittautuneet riittämättömiksi ohjauskeinoiksi, sillä suositukset eivät tällä hetkellä toteudu kaikkialla Suomessa. OSKU vaatii, että annetut henkilöstömitoitussuositukset muutetaan velvoittaviksi ja että opiskeluhuollon kuraattoreiden ja psykologien henkilöstömitoitusta on ohjattava samaan tapaan.

Terveydenhuollon ja hammashuollon on oltava maksutonta toisen asteen opiskelijoille. Alle 25-vuotiaille on tarjottava myös maksuton ehkäisy kaikkialla Suomessa.

3.8 Opiskelijoiden elintavat

OSKU näkee, että terveellisiin elämäntapoihin kannustamiseen ja päihteiden liikkakäytön vähentämiseen tulisi kiinnittää oppilaitoksissa erityistä huomiota. Opiskelijoille tulee tarjota terveellistä ja monipuolista ravintoa joka päivä, kasvisruokavaihtoehtoineen. OSKU esittää, että opiskelijoille tarjotaan mahdollisuus maksuttomaan aamupalaan. Harrastamisen Suomen malli tulee laajentaa toisen asteen oppilaitoksiin koko maan laajuisesti. Työkykypassia tulisi kehittää ja ottaa aktiivisemmin käyttöön kaikissa oppilaitoksissa.

OSKU katsoo, että liikkumisen mahdollisuuksia tulisi lisätä nuorten luontaiseen elämänpiiriin ja hengailupaikoille. Opetusympäristöjen tulisi olla aktivoivia ja istumisen vähentämiseen tulisi pyrkiä mahdollisimman laajasti sekä ottaa työergonomia huomioon myös ammatillisissa oppilaitoksissa. Liikkuva koulu -hankkeen laajentaminen kaikkiin ammatillisiin oppilaitoksiin on erittäin toivottavaa. OSKU haluaa, että Liikkuva amis -toiminta saadaan kaikkien amisten ulottuville mahdollisimman pian ja että opiskelijat osallistetaan suunnitteluun.

4.1 Opiskelijakuntatoiminta

Opiskelijoilla tulee olla aito mahdollisuus vaikuttaa kaikkiin opiskelijoihin liittyviin tai heidän asemaansa vaikuttaviin päätöksiin. Opiskelijakunnissa ja -yhdistyksissä on valtava potentiaali aktivoida opiskelijoita ja saada heitä tuomaan esiin taitojaan ja vahvuuksiaan. Oppilaitosten tuleekin pyrkiä aktivoimaan ja rekrytoimaan opiskelijoita mukaan opiskelijakuntatoimintaan. Opettajien ja muun oppilaitoksen henkilökunnan edustajien asenteen tulee olla opiskelijoiden omaehtoisuutta tukevaa sekä aidosti kannustavaa.

Koulutuksen järjestäjien on varmistettava, että opiskelijakuntatoiminnalle on riittävästi tukea ja resursseja, kuten riittävät toimitilat. Opiskelijakuntatoiminnan tukemiseen on nimettävä vastuuhenkilö oppilaitoksen opetus- ja ohjaushenkilöstöstä ja hänelle on osoitettava tähän tehtävään riittävä työaikaresursointi.

Opiskelijakuntatoimintaa tukevan henkilön on tunnettava ohjausroolinsa: hänen tehtävänsä on nimenomaan tukea, tsemrata ja kannustaa opiskelijoita opiskelijakuntatoiminnan toteuttamisessa – hän ei kuitenkaan ole päällepäsmäri tai päätöksentekijä.

Oppitunteja tulee voida toisinaan käyttää esimerkiksi opiskelijakunnan hallituksen kokouksiin tai tapahtumien suunnitteluun. Opiskelijakuntatoiminnasta sekä tutortoiminnasta on saatava osaamispisteitä ja hyväksilukuja opintoihin. Ammatillisiin perustutkintoihin on voitava liittää vaikuttajan opintopolku eli kokonaisuus, johon voi sisällyttää opintopisteitä aktiivisesta opiskelijatoiminnasta ja opiskelijavaikuttamisesta.

Opiskelijakuntia on kuultava osana kunnan ja hyvinvointialueen päätöksentekoa nuoria ja opiskelijoita koskevissa asioissa.

4.2 Osallisuus

Nuoria ja opiskelijoita on kuultava kaikissa heitä koskevissa asioissa. Nuoria on kuultava aidosti kaikilla päätöksenteon tasoilla niin oppilaitoksissa, kunnissa, hyvinvointialueilla kuin valtakunnan tason päätöksenteossakin. Nuorille on tarjottava aitoja vaikuttamisen keinoja, joissa myös vaikuttamismahdollisuudet ovat todellisia. Äänestysikäraja ja ehdolle asettumisen ikäraja on laskettava 15 ikävuoteen kaikissa vaaleissa. Myös kansalais- ja kuntalaisaloitteen allekirjoittamisen ikäraja on laskettava 15 ikävuoteen.

Nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen rooli nuorten ja opiskelijoiden vaikuttamisen väylänä ja hyvinvoinnin edistäjänä on tunnustettava nykyistä voimakkaammin. Järjestöjen rahoitus ja toimintaedellytykset on turvattava, eikä nuoriso- ja opiskelijajärjestöille jaettavia valtionavustuksia tule leikata. Nuorisotyön määrärahoista leikkaaminen olisi leikkaamista yhteiskunnan tulevasta hyvinvoinnista.

4.3 Demokratiakasvatus

OSKUn mielestä nuorten osallisuutta ja päätösvaltaa tulee lisätä merkittävästi, ja aktiiviseen kansalaisuuteen kasvattamista tulee lisätä jo perusasteelta alkaen. Opiskelijoita on kannustettava opiskelijatoimintaan ja aktiiviseen vaikuttamiseen omassa oppilaitosyhteisössään. Nykyisin ammatillinen koulutus ei anna tähän valmiuksia, ja yhteiskuntaoppia sisältyy ammatilliseen perustutkintoon niin vähän, että sen perusteella omia vaikutusmahdollisuuksiaan voi olla hankala ymmärtää tai kiinnostua äänestämisestä tai vaikuttamisesta.

OSKU haluaa, että yhteisissä tutkinnon osissa korostuu jatkossa vahvemmin demokratiakasvatus, yhteiskunnan rakenteet ja osallisuus. Yhteiskunnallisten taitojen harjoittelua on lisättävä ammatillisessa koulutuksessa ja kansalaisyhteiskunta on saatava luonnolliseksi osaksi ammatillisten oppilaitosten arkea. Tämä tarkoittaa esimerkiksi vaalien alla vaalipaneelien järjestämistä, puolueiden ja kansalaisjärjestöjen kutsumista oppilaitoksiin, varjovaaleja alaikäisille opiskelijoille, vaaleista tiedottamista ja äänestämään kannustamista. On tärkeää, että opiskelija on tietoinen äänestämisen merkityksestä ja vaikutuksesta. Ammatillisen koulutuksen käyneet ovat aliedustettu ryhmä niin äänestäjissä kuin vaaleissa valituiksi tulleissa, ja siihen tulee hakea muutosta.

4.4 Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo

OSKU muistuttaa, että oppilaitoksilla on lakisääteinen velvollisuus edistää yhdenvertaisuutta, puuttua kaikenlaiseen kiusaamiseen ja häirintään sekä luoda oppilaitoskohtaiset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Suunnitelmat on laadittava oman oppilaitoksen tunnistettuihin tarpeisiin yhteistyössä opiskelijoiden kanssa, ja erityistä huomiota on kiinnitettävä siihen, että laadittu suunnitelma jalkautetaan oppilaitoksen arkeen. Opiskelijat oppilaitoksen merkittävimpänä ryhmänä tulee ottaa mukaan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmien laadintaan, seurantaan ja päivitystyöhön.

Jokaisella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön. Erityisesti sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöihin kuuluvat opiskelijat kokevat kiusaamista ja syrjintää. Rasismi heikentää monien opiskelijoiden hyvinvointia ja osallisuutta. Näitä epäkohtia korjataan aktiivisella työllä, jonka tekemisessä erityisen ratkaisevassa roolissa on oppilaitoksen henkilökunta. OSKU peräänkuuluttaakin opettajien ja muun henkilökunnan riittävää yhdenvertaisuusosaamista, ja vaatii pakollisia yhdenvertaisuuskoulutuksia kaikille opettajille ja ohjaajille.

Ammatillisella koulutuksella on merkittävä rooli kotouttamis- ja maahanmuuttajien koulutustoiminnassa. Suomalaisen yhteiskunnan rakenteellinen rasismi on ammatillisessa koulutuksessaakin tunnistettava ja aktiivinen toiminta rasismien kitkemiseksi varmistettava osaksi oppilaitosarkea. Oppilaitoskäytäntöjen tulee ottaa huomioon katsomuksien moninaisuus, ja pyrkiä tunnustukselliseen neutraaliuteen yksilön uskonnonvapautta kunnioittaen.

Ammatillisen koulutuksen kenttä on vahvasti jakautunut sukupuolen mukaan. Tämä segregatio voi tuoda mukanaan ja vahvistaa lukuisia ongelmia, kuten häirintää. OSKU kannustaa oppilaitoksia kiinnittämään esimerkiksi viestinnässään ja markkinoinnissaan huomiota siihen, että käytetty kuvasto ja termistö on moninaista. Samalla tämäkään työ ei saa jäädä näennäiseksi, vaan opinnoissakin on huolehdittava siitä, etteivät

sukupuoleen tai muihin ominaisuuksiin liittyvät, usein tiedostamattomatkin, stereotypiat tai oletukset tarkoita vaikkapa opiskelijoihin kohdistuvia rasistisia tai seksistisiä asenteita tai vähättelyä.

Oppilaitoksissa on luotava käytännöt tämän kitkemiseksi. OSKU vaatii, että jokainen ammatillinen oppilaitos ottaa käyttöön oppilaitoksen henkilöstöstä koostuvien häirintäyhdyshenkilöiden toiminnan.

Häirintäyhdyshenkilöt tulee kouluttaa, ja heidän tulee edustaa eri sukupuolia ja taustoja, sekä olla myös työssäoppimisten aikana opiskelijoiden tavoitettavissa. On tärkeää luoda prosessi, jonka kaikki oppilaitoksessa tuntevat ja että opiskelijoilla on mahdollisuus ilmoittaa kokemuksistaan suoraan tai anonyymien lomakkeen kautta ilman pelkoa ilmoittamisen seurauksista.

4.5 Selkeyttä systeemeihin

Opintojen keskeytyessä nuori tai mahdollinen huoltajakaan ei aina tiedä, mistä hakea neuvoja ja apua.

Koulutustakuu, joka takaa kaikille työttömille alle 25-vuotiaille ja vastavalmistuneille alle 30-vuotiaille henkilöille opiskelu-, työharjoittelu- tai työpajapaikan, on ollut tervetullut kädenojennus tietään etsiville nuorille. Erityisen tervetullut on ollut ajattelutavan muutos siitä, että näitä nuoria aletaan etsiä, eikä heidän tarvitse enää etsiä palveluita. Ohjaamo-hanke on tuonut kaivattuja ratkaisuja ongelmiin, ja OSKU kannattaa hankkeen jatkamista.

OSKU peräänkuuluttaa yhteisötakuun täysmittaista toteutumista. Oikeuksista täytyy seurata velvollisuuksia.

Suomen sosiaaliturva on hyvin pirstaleinen, ja OSKU vaatii, että nuoret ja opiskelijat otetaan mukaan sosiaaliturvan uudistukseen. Tukijärjestelmää on yksinkertaistettava, eikä opintotukea voida jättää uudistuksen ulkopuolelle. OSKU suhtautuu positiivisesti perustuloon, koska se vähentäisi byrokratiaa myös nuorten osalta, ja toisaalta parantaisi nuorten toimeentuloa. Vaihtoehtoja on ja niistä tulee löytää jokaiselle ilman työ- tai opiskelupaikkaa olevalle se sopivin vaihtoehto.

4.6 Kansainvälisyys

OSKU katsoo, että kansainvälisten opiskelijoiden Suomeen saapumista tulee edelleen pyrkiä helpottamaan.

OSKU kannattaa opiskelijoiden toimeentuloedellytyksen helpottamista siten, että opiskelijan on esitettävä selvitys toimeentulostaan vain ensimmäisen vuoden ajalta. Pidämme hyvänä ehdotusta, jonka mukaan opiskelija voisi jatkossa hakea ja saada oleskeluluvan koko opintojen ajaksi. Muutoksella mahdollistetaan se, että opiskelija voi keskittyä tutkintonsa edistämiseen ilman tarpeetonta huolta jatkoluvan hakemisesta kesken opintojen. Tämä edistää myös suomalaisten opiskelijoiden kansainvälistymistä. Oleskelulupaprosessien tulee olla sujuvia ja mahdollisimman yksinkertaisia oleskelulupaa hakevan näkökulmasta.

Ammatilliseen koulutukseen kohdistuu suuret paineet maahanmuuttajien kotouttamisen ja kouluttamisen osalta. Opiskelijoiden ohjauksen tulee tässäkin tapauksessa tapahtua opiskelijälähtöisesti ja kannustaa



suuntautumaan niille aloille, joihin opiskelija aidosti haluaa. Myös tutkintojen tarjontaa englannin kielellä tulee laajentaa. Kielikursseja pitää pystyä takaamaan jokaiselle opiskelijalle heille sopivalla tasolla. Lisäksi tarvitaan suomalaisen kulttuuriin ja työelämän pelisääntöihin tutustumista sekä yrittäjyyskoulutusta. Tämä koskee sekä nuoria että heidän huoltajiaan: myös maahanmuuttajanuorten vanhemmat tulee huomioida jatkossa paremmin oppilaitoksissa. Oppilaitosten ja alaikäisten opiskelijoiden huoltajien yhteydenpitoa tulee kehittää, jotta tiedonkulku ei ole riippuvaista nuoren toimimisesta tulkkina edellä mainittujen välillä.

4.7 Kestävä kehitys

Elämme ilmastokriisiin ja luontokadon keskellä. Nuorten on voitava osallistua aktiivisesti ilmasto- ja luontopolitiikkaa käsittelevään keskusteluun ja päätöksentekoon. Maailmaa on rakennettava nykyisten ja tulevien sukupolvien kannalta kestävällä tavalla. Suomen on aidosti sitouduttava kestävä kehityksen edistämiseen ja kunnianhimoiseen ilmasto- ja luontopolitiikkaan. Päättäjien on otettava nuorten ilmastoahdistus vakavasti ja toimittava sen ratkaisemiseksi.

4.8 Ylisukupolvisuus

Nuoret on otettava mukaan tekemään eläkepäätöksiä, jotta turvataan eläkejärjestelmän uskottavuus ja luotettavuus myös nuoren sukupolven näkökulmasta. Työeläkejärjestelmän perusta on säilytettävä nykyisellään ja eläkejärjestelmän rahoitusta käsiteltävä kokonaisuutena. Taitettu indeksi on säilytettävä. Kaikesta tehdystä työstä on kartuttava eläkettä heti työuran alusta alkaen. Suoritetusta ammatillisesta tutkinnosta tulee myös jatkossa saada eläkekertymään korotusta.

